

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Дафина Янорова Костадинова,
Професионално направление 2.1 Филология,
Катедра по германистика и романистика,
Югозападен университет „Неофит Рилски“

на материалите, представени за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в докторска програма „Общо и сравнително езиковедие“, ПН 2.1. Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки с кандидат проф. д-р Ирена Георгиева Василева
Заповед на Ректора на Нов Български Университет N 3-РК-194 от 28.04.2023 г.

Тази рецензия следва изискванията за структуриране и съдържание на текста, препоръчани от Нов Български Университет.

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Представеният труд *Confrontation in Academic Communication (Конфронтацията в академичната комуникация)* е в рамките на 144 страници, от тях - 128 страници в рамките на 6 глави, интегрирани в текста са 7 графики и 3 таблици, последван от приложение със списък на използвания корпусен материал и библиография, включваща 110 източника, използвани и цитирани в дисертационния труд. Значимостта на труда е безспорна: критично и аналитично представяне на темата за конфронтацията в академичната комуникация като се стъпва върху идеята, че авторите на научни трудове имат различна академична култура, първо, и второ, когато носещите една такава култура, пишат на чужд език и следва да се съобразят със съответната чужда академична култура; неизбежно е да има неразбиране, излизане от нормата и очакванията, усещане за екзотичност или липса на компетентност от носителите на тази академична култура. Трудът е в съпоставителен план: сравняват се рецензии на научни трудове на английски и немски език, които носят отрицателен характер. Предмет на изследването са реторическите стратегии в двата езика и тяхната езикова реализация, избора на стратегиите, тяхната честотност, разкриване на различията на двете академични култури, които, всъщност, са резултат от традициите, междуличностните отношения, схващания за науката и други значими фактори.

2. Точно формулирани цели и задачи на дисертацията.

Доказан учен като Ирена Василева несъмнено умее да съзира научен проблем и уверено и точно да формулира целите си. Целта на труда ѝ е „да изследва детайлно конфронтацията в академичната комуникация в областта на лингвистиката въз основата на публикации от две водещи в съвременната наука култури – англоезичната и немскоезичната, от гледна точка на реторическите стратегии за аргументация (стр. 11)“ (Автореферата, стр. 4). В допълнение, дисертацията прави обзор и анализира размяната на критични публикации между две утвърдени школи в англоезичното езиковедие, при която се наблюдават отклонения от общоприетите стандарти за академизъм, засягаща междуличностните отношения на учените.

За да постигне целта си, авторката ясно е дефинирала задачите, които трябва да изпълни (стр. 11), които, разбира се, е изпълнила прилежно.

3. Доказателства, че дисертационният труд е разработен самостоятелно и не повтаря буквално темата и значителна част от съдържанието на труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Документ, удостоверяващ липсата на съответствие с чужди текстове не е представен от авторката (такова изискване е въведено в някои от българските университети.), но това по никакъв начин не нарушава законовата рамка на защита на дисертационния труд.

Настоящата разработка по никакъв начин не кореспондира с темата „Съюзни думи и изрази в английски и български научни текстове“, представена и защитена от Василева при придобиването на научната степен „доктор“ през 1993 г.

4. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература.

Изборът на темата на този труд предполага не само висока степен на познаване на състоянието на проблема, а „участие“ в него. Авторката не само задълбочено представя проблема в две различни академични култури, но аргументирано съпоставя текстовете от двата езика като открива прилики и открояващи се значими разлики. Всичко това е базирано на теоретичния обзор, който прави, и на нейния практически опит като учен, публикуващ свои научни трудове и на двата езика (английски и немски).

5. Коректност при цитирането на представителен брой автори.

Намирм за нерелевантна тази точка от обсъждането на научен труд, представен за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Ако един труд не е стабилно стъпил на коректно цитиране и адекватно ползване на представителен брой трудове на доказани учени в областта, то това не би бил научен труд. Василева е сред водещите учени, които се борят за академична етика и авторско право, така че разглежданият труд е пример за правилно цитиране и ползване на престижни източници.

6. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването.

Както самата авторка отбелязва на стр. 13 от дисертационния труд, изследването ѝ има като цяло контрастивен характер, съответно, обоснован е изборът ѝ да ползва инструментариума на контрастивната реторика. Методът на изследване е дискурсивният анализ на надизреченско ниво. Авторката споделя опита си да приложи в изследването си в пета и шеста глава корпусно-базирания метод, но този опит е неуспешен заради спецификата на изследването. За това тя залага на контекстно-базирания метод на изследване и анализ.

7. Съответствие на избраната методология и методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

С цел реализация на контрастивния анализ авторката избира класическата реторика, а в главата, където се проследява т.н. „академична война“ се включват и подходите на съвременната теория за аргументацията, която допълва класическата теория с т.н. „прагматична теория на отхвърлянето“. Тези подходи позволяват извършването на анализ далеч над нивото на

изречението и дори на параграфа, като се опират на извличането от текста на отрязъци, представляващи сложни аргументативни структури в рамките на предпоставки и топоси.

8. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни.

Ирена Василева изброява скромно 8 приноси на труда си в автореферата. В резюмиран вид те са:

1. За пръв път се прави обстоен съпоставителен анализ на конфронтацията в лингвистиката в английски и немски език.
2. За пръв път се прави анализ на конфронтацията в лонгитудинален аспект.
3. За пръв път за корпус на анализа се използват рецензии на научни публикации, които са с отявлен критичен и отричащ характер.
4. Настоящата разработка подхожда към анализа на конфронтативния дискурс, основавайки се на методологията на класическата и съвременната реторика, което позволява извеждането на реторическите стратегии и тяхната езикова реализация, използвани от учените в хуманитаристиката.
5. Двете методологии показват, че включването на анализ на аргументационните схеми позволява много по-интересни наблюдения над нивото на Аристотелевия топос, като се разглеждат по-големи организационни структури, които се предполага, че отразяват и когнитивните структури. От теоретична гледна точка подходът на аргументационните схеми се оказва особено полезен за лонгитудиналното проучване, включващо изследване на публикации, свързани една с друга интертекстуално, докато други подходи, както беше споменато по-горе, остават на нивото на единичния аргументативен елемент и неговия реторичен и лингвистичен анализ. Въпреки това, критичен проблем на този подход се оказва силно инференциалният характер на идентифицирането и категоризирането на аргументационните схеми и, следователно, операционализирането на модела. Проблемът може да бъде решен чрез използване на повече анализатори, за да се осигури надеждност при кодирането. Така или иначе, усъвършенстването и/или използването на различно решение може да представлява плодотворна тема за бъдещи изследвания.
6. Резултатите от изследването оборват някои традиционни схващания за академичното общуване в хуманитаристиката, като: стремежа на науката да се развива еволюционно, като се стъпва на предишни постижения и те се доразвиват, без да се отричат; единния характер на научната общност в дадена дисциплина и наличието на единомислие; градивния характер на критиката, основаваща се единствено на логически аргументи.
7. Трудът поставя под съмнение съществуването на т.н. академична дискурсивна общност, обединена около една дисциплина, поради непрекъснато разширяващия се интердисциплинарен характер на научните изследвания, от една страна, и движението на учените между различни работни групи и академични култури, от друга.
8. Разработката доказва, че анализът на конфронтацията в науката и особено на причините за нея не могат да останат в рамките на лингвистиката и реториката. Тези причини се крият в непрекъснато нарастващата конкуренция в условията на глобализация, в произтичащата от нея борба за престиж и в крайна сметка свързаните с това материален статус и упражняване на власт (Заимствано от автореферата, стр. 30 - 31).

Мисля, че най-малко, трябва да се подчертае, че този съпоставителен анализ на конфронтацията в академичната комуникация на английски и немски език, т.е., в тези две различни академични култури, е направен от носител на трета академична култура, българската, която се различава от представените в труда. Този факт допълнително засилва приносните моменти на самия труд и на влиянието на авторката в академичните среди на хуманитаристиката.

Описание на приносите:

1. Кратка характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

В чисто практически план достоверността на представения материал и неговите приноси са видими най-ясно в четвърта и пета глава, в които авторката разглежда и анализира рецензии на английски и немски език (Глава 4) и рецензии на английски език (Глава 5), описани в секция *Приложение* към труда, (стр. 129 - 132). След техния съпоставителен анализ, авторката логично е стигнала до редица заключения, представени в Глава 6 (стр. 125 - 128), които са в основата на научните приноси на нейния дисертационен труд.

2. Описание на приносите на кандидата и класифицирането им.

Приносите на Ирена Василева към хуманитаристиката като цяло и полето на академичния дискурс на английски и немски език са от общ (Принос 3; 6; 7; 8) и частен характер (Принос 1; 2; 3; 4; 5), в теоретичен (Принос 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8) и практически план (Принос 2; 4; 5; 8) (Автореферат, стр. 30 - 31).

а) Дисертационният труд трябва да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.

Теоретичната основа, изследваният корпус, приложената методика на изследване, съпоставянето на корпуси от два езика, изследването и контрастирането им, направените заключения и обобщените приноси на труда са доказателство, че авторката притежава изброените качества в точка 2 а.

б) Дисертационният труд трябва да съдържа теоретични обобщения и решения на научни или научноприложни проблеми, които представляват оригинален принос в науката.

Изброеното в точка 2, 2а, изброените приноси по-горе, теоретичната основа на труда, избора на изследвания проблем и достигнатите резултати и заключения потвърждават автентичността и оригиналността на приносите на този труд в езиковедската наука.

3. Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Трудът е напълно автентичен, изцяло авторов като решение и изпълнение.

4. Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът напълно отговаря и адекватно представя съдържанието на труда, както и неговите приноси към науката.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

1. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

В представения от Ирена Василева списък с публикации са описани 10 рецензии, 3 монографии, 46 статии в списания и сборници, редакторска работа в един научен труд – всички те са за периода от 1993 г. до 2022 г. Преобладаващата част от публикациите ѝ, както и трите ѝ монографии, са посветени на академичния дискурс, академичната комуникация, различни перспективи и проблеми в академичното писане, общуване и др. Голяма част от

статии са публикувани в престижни реферирани научни издания (Справка с приложения списък от Ир. Василева).

По отношение на съдържанието и проблематиката на публикационната продукция се наблюдава тенденция на стесняване на научния фокус и интерес на Василева към академичния дискурс, академичната комуникация и текст като се разширява диапазона на разглежданите от различни перспективи проблеми. Несъмнено, в това е и нейният принос към езиковедската наука, контрастивистиката в България и в международен план, фокусиране върху проблема за етиката в създаването на научни текстове, авторското право, плагиатството и антиплагиатството. Втрудът в този си вид е приет за публикуване в Springer - Palgrave Macmillan и се очаква да излезе всеки момент.

2. Използване и цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Информацията от профила на авторката в Scopus към април 2023 г. доказва приноса на Василева към международен план. Нейни трудове са цитирани 280 пъти; според Google scholar от 1995 досега - 1117 цитата, а за специалистите от хуманитарните науки h-index 4 е отлично постижение. След публикуването на дисертационния труд, посветен на конфронтацията в академичната комуникация, а вероятно и още публикации по темата предстоят, горепосочените данни ще вървят твърдо към повишение.

Лични качества на автора.

В тази част от рецензията рискувам да наруша вече прецизно описания и професионално дискутиран стил на академичния текст, в частност – рецензия, защото, говорейки за личните качества на Ирена Василева, трябва да кажа, че я познавам от годините, когато тя бе мой преподавател по Лексикология на английския език в Югозападния университет, също така, тя бе рецензент на дипломната ми работа, когато завърших „Приложна лингвистика“. Трудно е да се избегне субективността и емоционалността, когато се говори за спомени от преди 25 години.

Автобиографичните данни на проф. д-р Василева дават нужната ни информация за нейния диапазон и мащаб на научна и преподавателска дейност, от които 15 години тя работи в Катедрата по чужди езици в ЮЗУ „Неофит Рилски“. От тази перспектива е и моят коментар на личните качества на авторката на дисертационния труд.

Точен в изказа си преподавател, балансирана в представянето на учебния материал (Още си пазя тетрадката по лексикология.), критична и взискателна при разработването на курсови и дипломни работи, обективна при оценяването, великодушна към студентите – така биха я описали студентите ѝ, не само аз.

По отношение на работата ѝ в екип и работата ѝ с администрацията, проф. Василева е етична, колегиална, дискретна. Доказала е не само с научните си трудове, но и на практика, че е радетел за професионална и академична етика.

Приносът ѝ към англицистиката в Югозападния университет е безспорен, тя бе един от фундаментите на специалностите „Английска филология“ и „Приложна лингвистика“ през посочените години (1996 - 2011).

Мнения, препоръки и бележки.

Все повече са научните трудове и разработки по темата за академичния стил, академичното писане на английски език (и на всички други езици), голям е изборът от учебници и учебни помагала по академично писане на английски език, които учат, препоръчват, показват как се пише академичен текст. Настоящият дисертационен труд добавя други перспективи и щрихи към тази проблематика, обобщава наблюдения върху вече публикувани такива текстове, прави нови заключения и

препоръки, които забележимо противоречат на някои от предписаните правила и норми в някои от трудовете и учебниците, които се ползват от студенти и преподаватели.

Бих препоръчала на авторката да помисли върху изработването и публикуването на учебник или учебно помагало по академично писане на английски език за студенти и докторанти, който да бъде от общ и частен характер: за академичното писане на английски език за всички (ако това е възможно) научни области и за чисто филологическите академични текстове. Ако такъв учебник / учебно помагало се направи в съпоставителен план с българския език (а защо не и с немския език) и се появи в университетските книжарници, приносът от разглежданите научни трудове ще бъде още по-забележим и с още по-голямо приложение в българските университети и колежи.

Заклучение.

Предвид гореизложеното, уверено предлагам и гласувам Ирена Георгиева Василева да бъде удостоена с научната степен „доктор на науките“ в докторската програма „Общо и сравнително езикознание“, Професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки и призовавам членовете на научното жури да подкрепят кандидатката и да гласуват положително.

Дата 23 юни 2023 г.

Подпис: .....

/доц. д-р Дафина Костадинова/